

TRE GRAVAR FRÅN ÄLDRE JÄRNÅLDER

RAÄ 166:1, 2 och 4

Östra Viby, Sollentuna sn, Uppland

Särskild arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2008:2148

Ingela Spijkerman

TRE GRAVAR FRÅN ÄLDRE JÄRNÅLDER

RAÄ 166:1, 2 och 4

Östra Viby, Sollentuna sn, Uppland

Särskild arkeologisk undersökning

Rapporter från Arkeologikonsult 2008:2148

Ingela Spijkerman

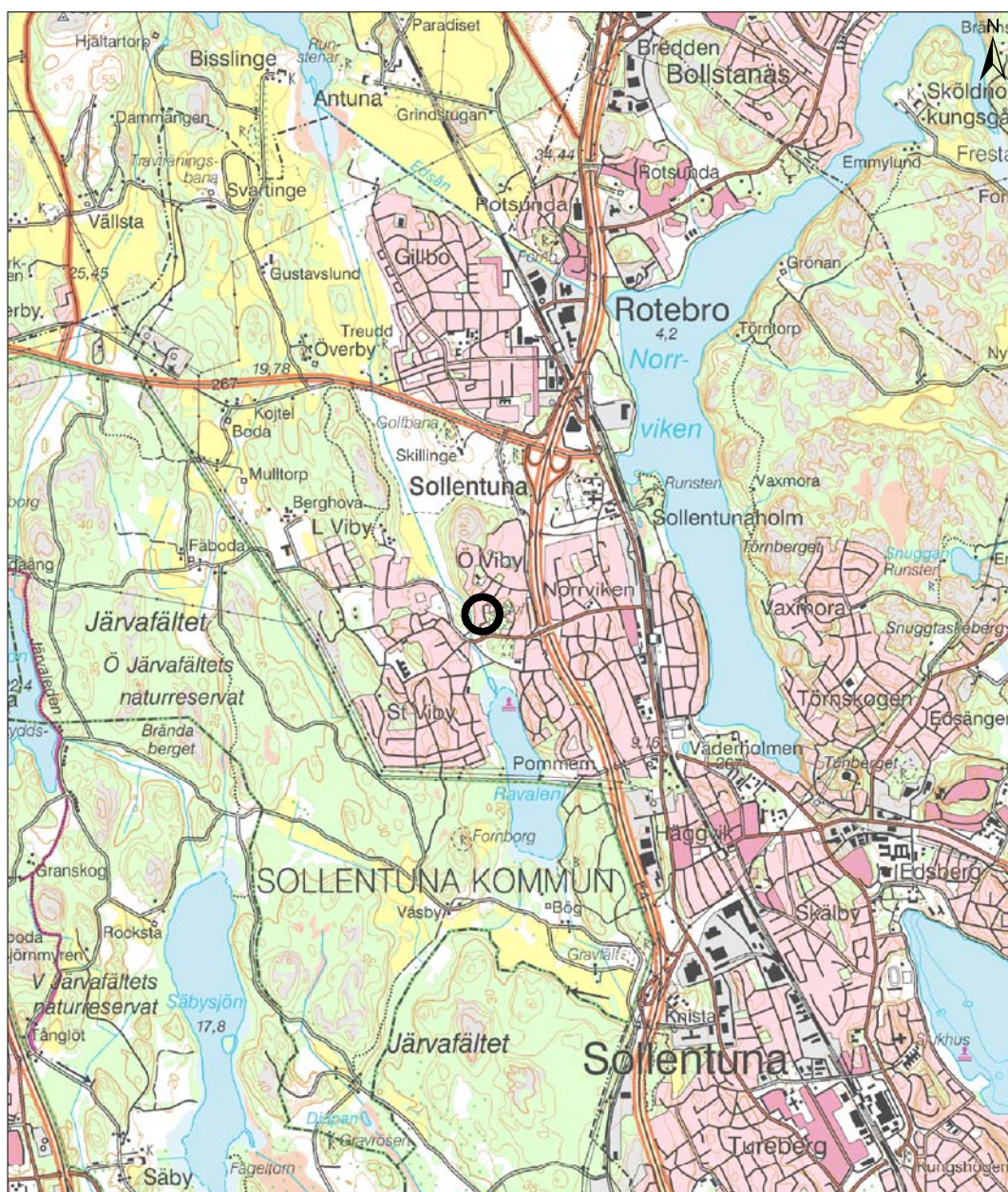
Arkeologikonsult
Box 466
194 04 Upplands Väsby
Tel 08-590 840 41
Fax 08-590 721 41
www.arkeologikonsult.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	6
Inledning	7
Topografi och fornlämningsmiljö	8
Målsättning, metod och genomförande	10
Resultat	11
Grav 166:1	12
Grav 166: 2	14
Grav 166:4	17
Grav 166:3	18
Diskussion och slutsats	19
Referenser	20
Litteratur	20
Arkiv	20
Tekniska och administrativa uppgifter	21
Administrativa uppgifter	21
Belägenhet	21
Undersökning	21
Personal	21
Förvaring	21
Bilagor	22
Bilaga 1. Anläggningsbeskrivning	22
Bilaga 2. Fyndlista	26
Bilaga 3. ¹⁴ C-resultat	28
Bilaga 4. Osteologisk analys	30

Sammanfattning

Inför avstyckningen av en tomt i Östra Viby i Sollentuna undersöktes tre gravar som var belägna inom fastighetens gräns (RAÅ 166). Gravarna utgjordes av oregelbundet formade stensättningar med variationer i yttre och inre gravkick. Fyra individer, två kvinnor och två män, hade gravlagts, varav en man och en kvinna båda låg i grav 2. I grav 1 och 2 utgjordes fynden av brända ben, fragment av urnor och kvartskristaller. I grav 4 fanns bara ben och en kvartskristall. I grav 1 hittades en björnklo och i grav 2 tänder från nötboskap. Två av gravarna var anlagda under slutet av förromersk järnålder eller börjar av romersk järnålder (grav 2 och 4), medan den tredje var anlagd under slutet av romersk järnålder eller början av folkvandringstid. Gravarna utgör en del av ett delvis förstört gravfält i västra utkanten av ett stort järnålderskomplex, med centrum i gravfältet RAÅ 94. Bebyggelsen har troligen vuxit fram i en skogsmiljö i knypunkten mellan en östvästlig landväg och en nordsydlig vattenväg.

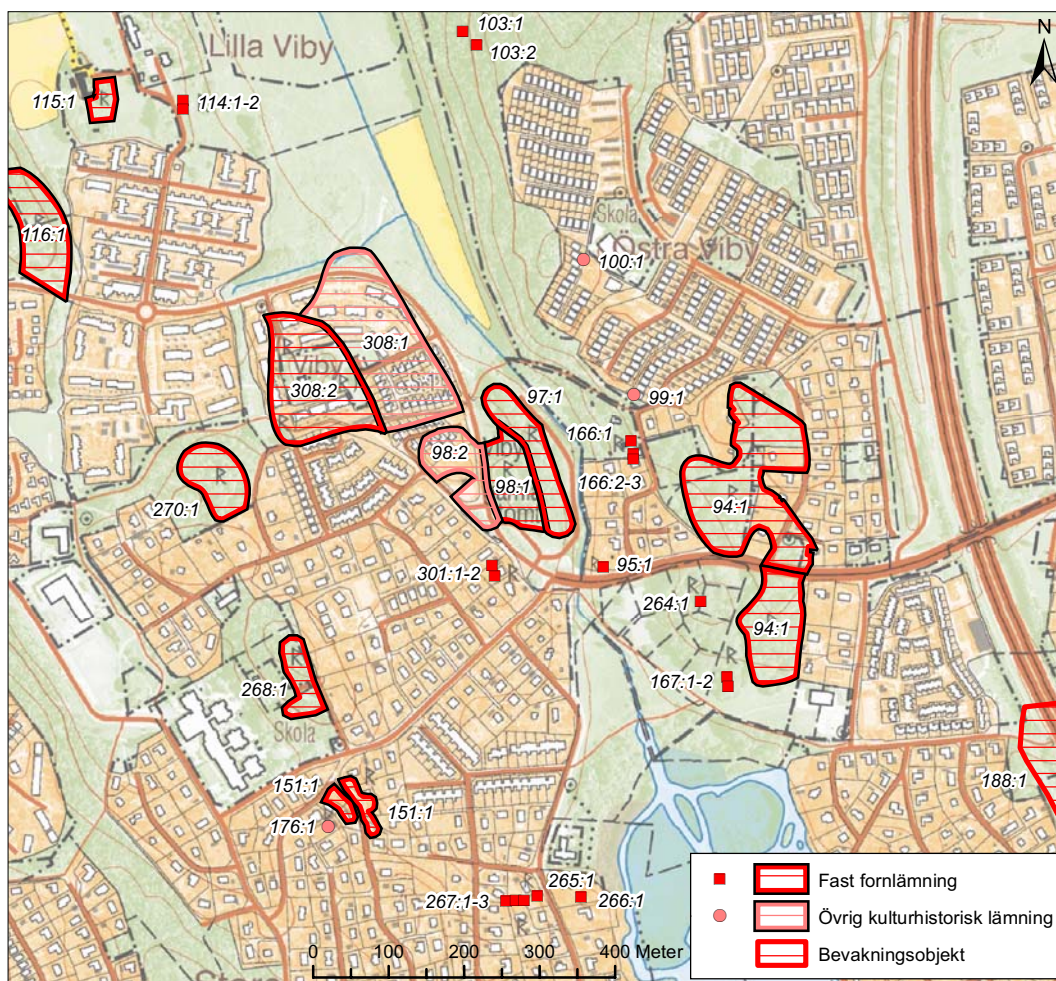

Figur 1. Undersökningsområdet markerat på Terrängkartan. Skala 1:50 000.

Inledning

Arkeologikonsult genomförde under tio dagar i juli 2007 en särskild arkeologisk undersökning av tre gravar inom RAÅ 166 i Sollentuna socken, Uppland. Fastigheten där fornlämningen var belägen skulle avstyckas inför uppförandet av nya bostäder. Syftet med utgrävningen var att undersöka, dokumentera och datera gravarna inom fastigheten. En stensättning och en hög, RAÅ 166:1 respektive 166:2, undersöktes. Fornlämningen omfattar ytterligare en grav, 166:3, som var belägen på en annan fastighet och inte berördes av undersökningen.

Vid avgränsningen av grav 1 påträffades ytterligare en grav, en stensättning som hädanefter benämns 166:4. Länsstyrelsen informerades om den nyfunna graven och beslutade att den skulle undersökas inom ramen för den befintliga budgeten. Det skedde mot bakgrund av att 166:2 antogs vara i stort sett helt förstörd, då en jordkällare enligt muntlig uppgift var inrymd i högen. Undersökningen visade att det inte rörde sig om en hög utan en stensättning, som var belägen strax öster om jordkällaren. Under grävningens gång bedömdes gravarna vara från äldre järnålder och inte från yngre järnålder, såsom antagits inför undersökningen. Frånvaron av metallföremål gjorde att medel som avsatts för konservering med Länsstyrelsens och beställarens godkännande kunde omfördelas och användas för dokumentationen av den nypåträffade graven. Jämte detta avstod vi även från att analysera makro- och vedartsprover, och i stället göra ¹⁴C-analysen på de brända benen som framkom.

Figur 2. Undersökningsområdet för RAÅ 166 och närliggande fornlämningar markerat på Fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Topografi och fornlämningsmiljö

Raä 166 ligger i den mycket fornlämningsrika närmiljön kring Viby, med lämningar som främst härrör från järnåldern. Den växande bebyggelsen, främst av villa- och småhuskaraktär, har utövat ett hårt tryck på det äldre landskapet och delvis också på fornlämningsbeståndet. Trots detta återstår stora delar av ett mångbottnat fornlämningskomplex från järnålder. Majoriteten av fornlämningarna består av gravfält samt enstaka stensättningar och högar, många av dessa har sannolikt ursprungligen legat på gravfält som har splittrats av sentida bebyggelse. De flesta fornlämningarna torde härröra från yngre järnålder.

Figur 3. RAÄ 94, ett stort gravfält från yngre järnålder, är ett påfallande vackert exempel på en lokal fornlämningsmiljö. Foto: Ingela Spijkerman.

Viby är känt från 1409 i formen i *Widhaby* då tre jordlotter ägda av Sollentuna kyrka, dömdes till skatt under kronan vid råfsteting med Sollentuna härad (Ferm et al 1992: 307). Namnet Viby har sin bakgrund i *Vidh* med innebörden skog och refererar alltså inte som man skulle kunna tro till ett vi, en helig plats (jfr Vikstrand 2001: 336).

Platsens betydelse bör bland annat sökas i knypunkten mellan vatten- och landsväg, som järnåldersbebyggelsen växt fram kring. Ravalnsån förband Ravalssjön i söder med Edssjön i norr, vilken i sin tur hade förbindelse med Mälaren genom Väsbyån. Vibyvägens östvästliga sträckning har sannolikt gammal hävd. på Vibys ägor ligger en runristning i fast håll. Texten lyder ”Inga lät hugga denna håll efter sina två söner, och Ingatora och hennes man gjorde en bro, ett stort minnesmärke inför människors ögon.” (RAÄ 265).

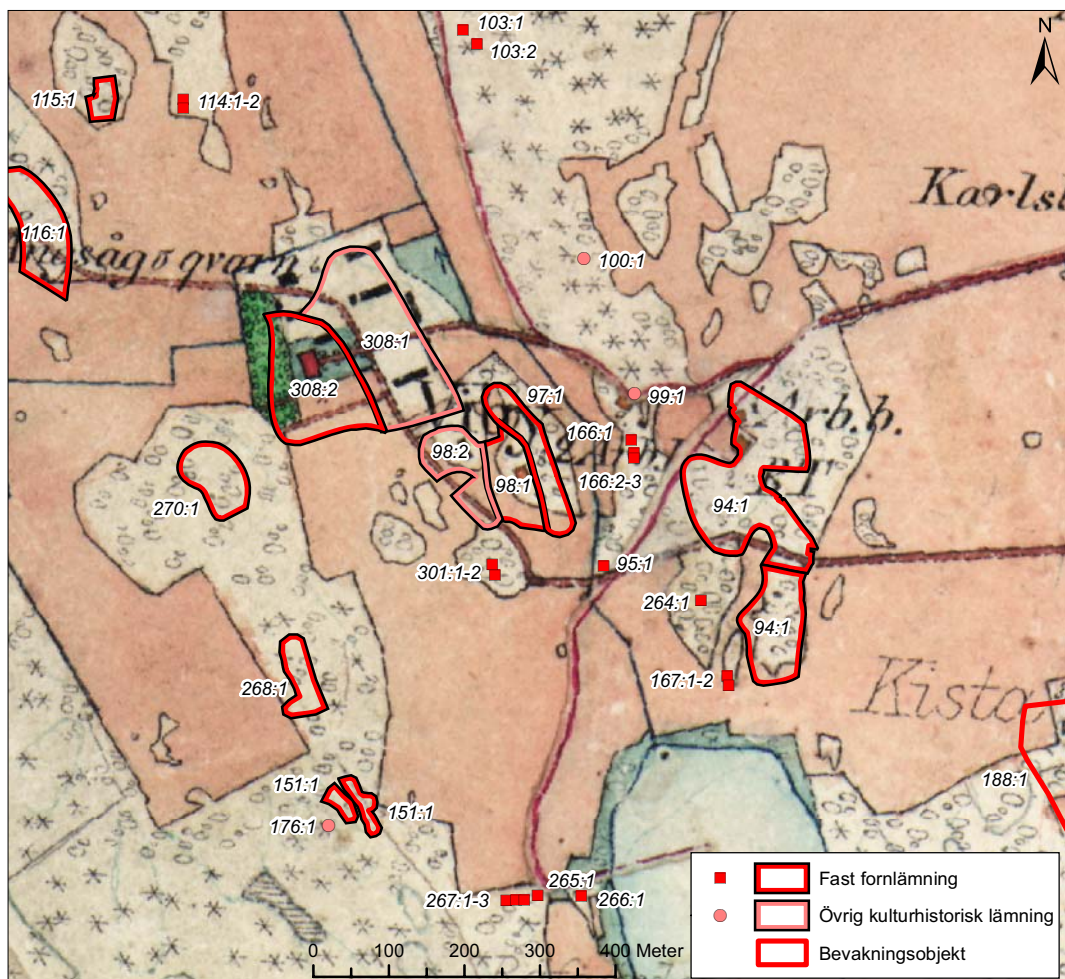
Vid den smalaste delen av vattenpassagen, på en udde med sikt över vattenvägen mot norr och söder, låg Viby gamla tomt, med boplats, by/-gårdstomt och gravfält. Tomten RAÄ 308 och gravfältet RAÄ 98 undersöktes 1989. Undersökningen visade att bosättning förekommit på platsen från 600-talet e Kr. Gravfältet med nio gravar, både brand- och skelettgravar, var anlagt under vikingatid och innehöll utöver osteologiskt material bl a keramik, torshammarringar, pärlor och knivar (Beronius Jörpeland & Sander 1996). Gårdstomten rymde fem husgrunder, varav minst ett bostadshus och två källare (RAÄ 98). Strax intill ligger RAÄ 97, ett gravfält med 16 gravar i form av högar och stensättningar, som tidigare hängde samman med det undersökta gravfältet. Fler gravfält och enstaka gravar finns på västra sidan om ån.

De nu aktuella gravarna (RAÄ 166) ligger öster om Ravalnsån, på krönet av sluttningen. Den mest iögonfallande fornlämningen på denna sida av ån är RAÄ 94, ett gravfält om 160 gravar i form av högar och stensättningar. Gravfältet är mycket naturskönt beläget i en öppen skog av hassel och ek. Det förmodas röra sig om ett stort sammanhängande gravfältet med gravar från äldre järnålder och framåt. I modern tid skulle gravarna sedan ha separerats genom byggnation. De fornlämningar som skulle ha ingått i detta jättelika komplex skulle är RAÄ 94, 95, 99, 166 och 264 (Appelgren & Carlsson 2000:11). Platsen Viby har utan tvekan varit av betydelse un-

der en lång period, förmodligen pga den korsande lands- och vattenvägen. Den sammantagna bilden av de otaliga småundersökningar och schaktkontroller som skett i området är att det snarast rör sig om flera faser av nyttjande av boplatser och gravfält med betydande områdeskontinuitet.

RAÄ 95 är ett grav- och boplatsoområde utan klar utsträckning. En rest sten, tre av de fyra stensättningarna och en skärvtstenssamling har undersökts (Appelgren & Carlsson 2000). Stensättningen RAÄ 99 låg strax norr om RAÄ 166 och undersöktes på 1970-talet. Karaktären på stensättningen antydde en datering till bronsålder, men över och intill graven fanns även rikligt med vikingatida keramik. Dateringen av RAÄ 99 är därmed oklar (Rudbeck 1978). RAÄ 264 är en kvadratisk övertorvad stensättning (FMIS).

Fornlämningarna i trakten karterades 1928 (ATA karta nr 42). Av gravarna på RAÄ 166 karterades bara nr 1 och 3. Vid läget för grav 2 fanns bara källaren inprickad. Av kartan framgår att RAÄ 166 ursprungligen var en del av ett glest gravfält. Fem gravar låg tidigare inom en radie av 30 meter från RAÄ 166:3, men är idag försvunna. Under historisk tid låg en enhet vid namn Humletorp på den nu aktuella fastigheten. Torpnamnet ligger till grund för namngivningen av gatan, Humlevägen.

Figur 4. Utsnitt ur Häradskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Målsättning, metod och genomförande

Gravarna grävdes i enlighet med undersökningsplanen för hand genom en kombination av traditionell sektionsgrävning och stratigrafisk lagergrävning, där så bedömdes görligt.

Stensättningen RAÄ 166:1 var enskiktad och bedömdes bäst kunna dokumenteras genom stratigrafisk lagergrävning. Vidare antogs RAÄ 166:2 vara en hög, varför den grävdes med kryssektion för att på ett enkelt sätt kunna skilja graven från jordkällarens störningar. Undersökningen visade att den ovan mark synliga anläggningen delvis utgjordes av en vall bestående av uppgrävda massor från källargropen. Den utgrävda sektionen av jordmassorna mättes in och fotograferades. Den egentliga graven visade sig vara belägen 0,2 meter ÖNÖ om källargropen, delvis under de uppgrävda massorna. Graven utgjordes av en flerskiktad stensättning som undersöktes genom lagergrävning. Grav 166:4 var mycket skadad och dokumenterades för enhetlighetens skull på samma sätt som de övriga gravarna.

Gravarnas olika delar dokumenterades med inmätning, digital fotografering och beskrivning i text. Föremålsfynd och prover relaterades till lagren, så att en uppfattning om de gravlagdas och de eventuella gravgåvornas placering i gravarna kunde erhållas. Samtliga brandgropar samt delar av anläggningens fyllning vattensällades för att tillvarata ben och eventuella föremålsfragment. Parallellt med undersökningen gjordes en kontinuerlig fotodokumentation i form av snedbilder över enskilda anläggningar, lager, fynd och arbetsmoment. Dokumentationen finns samlad i SiteWorks.

Total analyserades fyra ^{14}C -prover av brända ben, två från grav 2 och en från grav 1 respektive grav 4. Urvalet skedde efter en bearbetning av det utgrävda materialet samt efter en osteologisk analys, som genomfördes av Agneta Olsson. Gravarna var uppbyggda på ett mycket disparat sätt, och genom att datera två ben från samma grav ville vi kontrollera om den aktuella graven var uppbyggd vid ett tillfälle eller om den blivit brukad under en längre tid.

Resultat

De undersökta gravarna utgjordes av tre stensättningar med variationer i såväl yttre som inre gravskick. Graven 166:1 kunde dateras till yngre romersk järnålder/folkvandringstid medan 166:2 och 166:4 kunde dateras till förromersk/romersk järnålder. Nedan följer en beskrivning av de enskilda gravarna, deras uppbyggnad samt innehåll.

Figur 5. Plan över gravarna RAÄ 166:1-2 och 4. Grav 3, som ligger söder härom på en annan fastighet, har inte mätts in. Skala 1:100.

Grav 166:1

Graven skulle enligt FMIS utgöras av en övertorvad stensättning, närmast rund, ca 3 meter i diameter och 0,2 meter hög. Den skulle vara skadad i södra delen av ett garage.

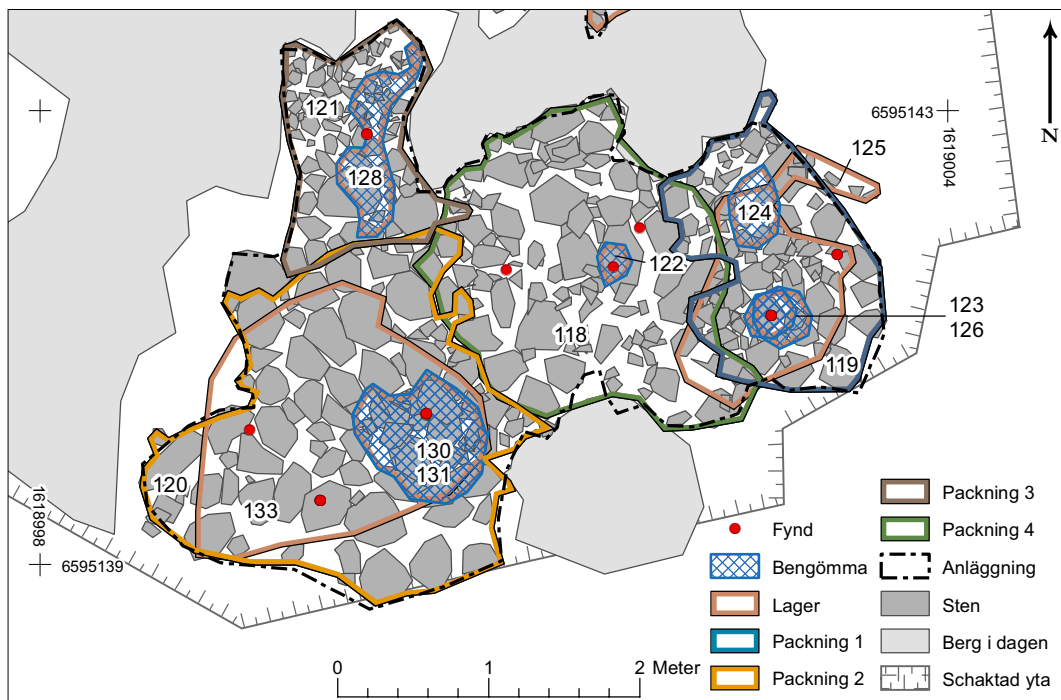
Figur 6. Grav 1 före samt efter avtorvning. Foto mot söder av Ingela Spijkerman.

Efter avtorvning visade sig graven vara en oregelbunden stensättning, 3,4-5 meter lång, 1,6-3,7 meter bred och 0,1-0,3 meter hög. Graven var belägen på en höjd, delvis på berg och var tydligt avgränsbar. Trots läget direkt på berg framför två garagedörrar var den inte särskilt skadad. Det saknades sten på ett 0,4x0,6 meter stor yta i söder, samt på ett 0,2x0,5 meter stort yta i NO. Hur graven ursprungligen såg ut är mot bakgrund av den oregelbundna formen svårt att avgöra.

Graven utgjordes av en huvudsakligen enskiktad jord- och stenpackning med två *benlager*, ett *brandlager* och två *brandgropar* (jfr definitioner enligt Benneth 1987). I benlagren föreföll benen vara tvättade, medan de i brandlagret och brandgroparna var sotiga. Stratigrafiskt betraktat var graven uppbyggd av fyra separata stenpackningar som utan överlagring fogats samman till en stensättning, därav den oregelbundna formen. Det gick inte att avgöra huruvida de olika packningarna hade tillkommit vid ett eller flera olika tillfällen. Med tanke på att de var byggda med olika stora stenar, lagda med olika strukturer i olika former, samt med tanke på att var och en av dem innehöll en till två bendepositioner skulle det kunna ha rört sig om minst fyra olika begravingar. Mot detta antagande talade det faktum att det påträffade benmaterialet var förhållandevis litet. Den osteologiska analysen visade att en vuxen 35-64 år gammal kvinna hade gravlagts här och det fanns inga tecken på att fler individer rymdes inom samma stensättning. Benens förbrännings- och fragmenteringsgrad var densamma i gravens olika delar och det fanns heller inga dubletter av ben eller variationer i storlek och åldersbedömning. Ett ben från benlagret i packning 4 (122-3148) gav en ^{14}C -datering till $1\ 670 \pm 35$ BP, vilket kalibrerat med två sigma ger en datering till 250-530 e Kr, dvs till yngre romersk järnålder och folkvandringstid.

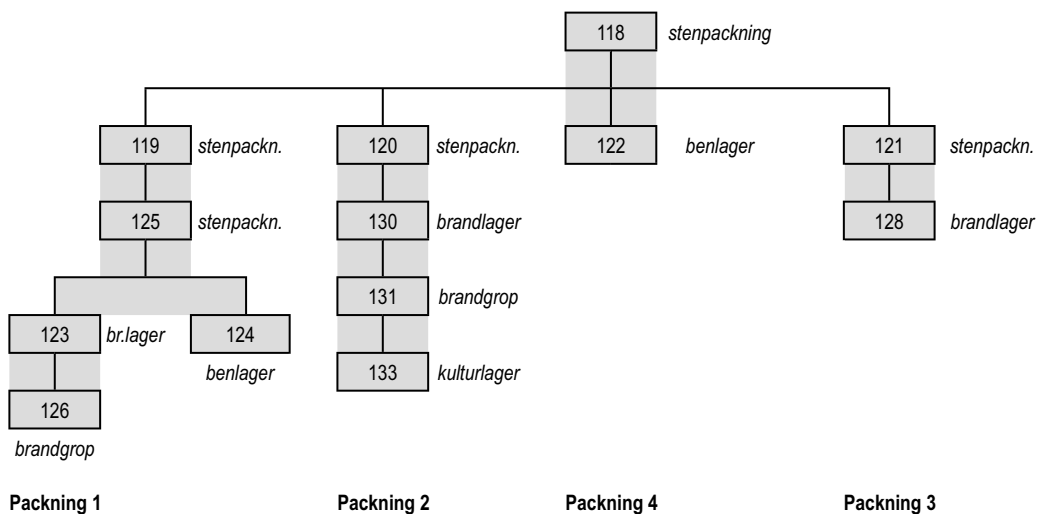

Figur 7. Skillnaden mellan packning 3, samt packning 2 i grav 166:1. Krysset markerar gravgömmen 122 i gravens här utgrävda centrala del. Foto mot öster av Ingela Spijkerman.

Figur 8. Plan över RAÄ 166:1, med packningar och bendePOSITIONER markerade. Skala 1:50.

Stenpackning 1
En 1,3x1,7 m stor och 0,1 m hög (oregelbundet) oval stenpackning uppbyggd av två skikt sten och jord (119, 125), med ett benlager (124) och en brandgrop (fyllning 123, nedgrävning 126), båda med enstaka brända ben.
Stenpackning 2
En 2,3x2,4 m stor och 0,2-0,3 m hög (oregelbundet) tresidig stenpackning uppbyggd av ett skikt med sten och jord (120), med en brandgrop (fyllning 130, nedgrävning 131) på ett kulturlager (133).
Stenpackning 3
En 0,9x1,4 m stor och 0,05-0,1 m hög (oregelbundet) rektangulär stenpackning uppbyggd av ett skikt med sten och jord (121) och ett brandlager (128).
Stenpackning 4
En 2x2,1 m stor och 0,2-0,3 m hög (oregelbundet) rundad stenpackning uppbyggd av ett skikt med sten och jord (118) på ett benlager (122) lagd i en liten bergsskrev.

Figur 9. Uppbyggnaden av stensättningen 166:1, i text- och matrisform.

I graven påträffades utöver brända ben även keramik från urnor samt kvartskristaller. Kristallerna bedöms vara avsiktligt deponerade eftersom de förekommer i en omfattning som är alltför omfattande för att kunna vara naturligt. Dessutom påträffades de många gånger i anslutning till ben eller keramik. I den centrala och sammanlänkande delen av stensättningen, stenpackning 4, påträffades utöver fragment av människa även en björnklo (*Ursus arctos*, phalanx III).

Förhållandevis ytligt i grav 1 påträffades något som troddes vara en klonyckel (fynd 118-6666). Föremålet verkade vara avsiktligt deponerat i graven. Vid RAÄ 99, tidigare belägen runt 60 meter norr om den aktuella fornlämningen, har vikingatida keramik krossats över en grav med trolig datering till bronsålder. Mot denna bakgrund bedömdes nyckeln vara bevarandevärd. Vid konserveringen visade det sig att det sannolikt istället rörde sig om ett fragment av en gaffel från 1600- eller 1700-tal.

Grav 166: 2

Graven utgjordes enligt FMIS av en hög, ca 6 meter i diameter och 0,4 meter hög, med en avlång grop i norra delen. Inför avtorvningen framstod högen som 6,5 meter lång och 2,3-3,3 meter lång vall. Enligt muntlig uppgift från fastighetsägaren hade det legat en jordkällare i dess västra del.

Efter avtorvning kunde konstateras att högen i själva verket utgjordes av en 4x4,1 meter stor och 0,1-0,3 meter hög, flack och rundad stensättning. Spår efter moderna nedgrävningar fanns både NO och SO om graven. I SV fanns en liten skada som orsakats av nedgrävningen för jordkällaren. Fastighetsgränsen var belägen omedelbart S om graven.

Figur 10. Stensättning 2 före och efter avtorvning. Foto mot S av Ingela Spijkerman.

Stensättningen utgjordes av en flerskiktad jord- och stenpackning, som i N var gles och i S var tät och anlagd mot två markfasta block. Gravläggningarna utgjordes av en *brandgrop*, tre *urnegravar* i *brandgropar*, en *urnegrav med omgivande brandlager* samt ett *benlager*. Centralt på graven växte två träd. Det kraftiga rotsystemet gjorde att man inte kunde dokumentera de stratigrafiska relationerna mellan den glesa flata packningen i N och den täta och mer uppbyggda packningen i S. Det var oklart om graven, med sitt tudelade intryck, var byggd vid ett tillfälle eller om den var påbyggd senare.

I graven påträffades brända ben, keramik från urnor och avsiktligt deponerade kvartskristaller. I den tätlagda delen av stensättningen kunde ett skilje mellan två på varandra liggande stenpackningar identifieras i form av en yta med krossad kvarts. Kvartsen var koncentrerad till ytan mellan blocken i SV, men framkom på andra sidan träden också i direkt anslutning till en urnegrav i brandgrop (104, 105). Krossad kvarts fanns även i den övre stenpackningens fyllning

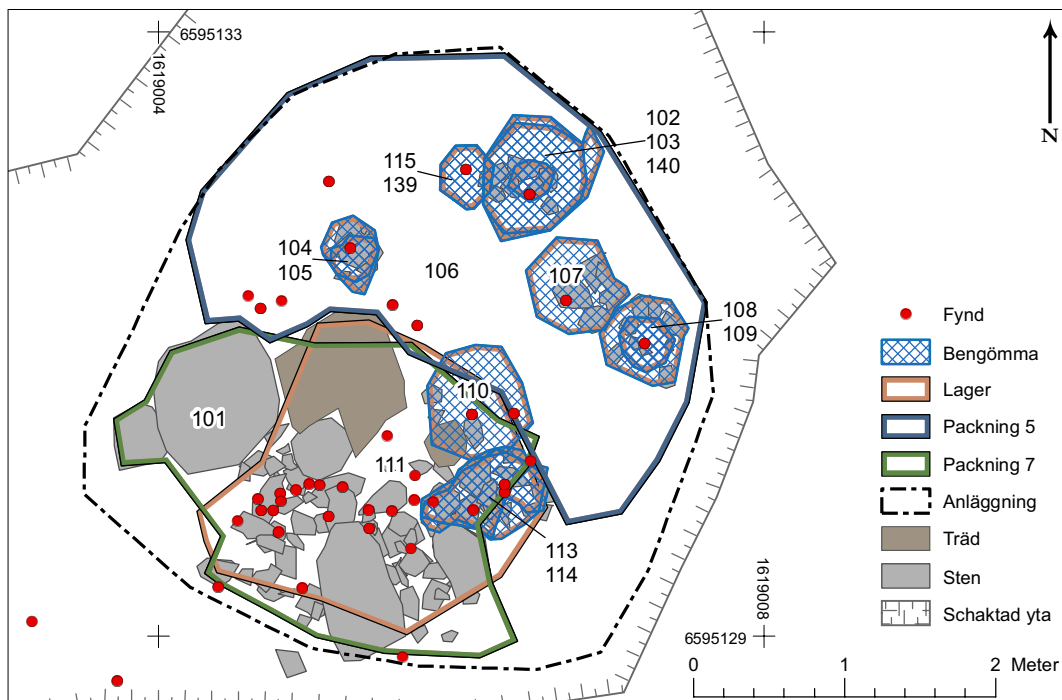
(111). Där påträffades också obrända tänder från nötboskap (*Bos taurus*). Det var stora skillnader mellan mängden keramik och ben i de olika depositionerna i stensättningen. Även mängden kol och sot varierade starkt och i en del depositioner föreföll benen vara tvättade alternativt noggrant utplockade.

Den osteologiska analysen av benmaterialet gav ett intressant resultat. Graven bedömdes nämligen innehålla två individer, en man och en kvinna. Det fanns tre benfragment med sådana mått att de osteologiskt kunde bedömas ha tillhört en 18-64 år gammal kvinna. Enligt bedömningen hör lager 101, 104, 111, och 113 sannolikt till samma kvinna och begravning, fördelar på flera olika gravgömmor. Lager 102, 106, 107, 108 och 115 tillhör däremot rimligtvis en 35- 64 år gammal man och har utgjort en enskild begravning, fördelad över flera bengömmor. Mannen var gravlagd i stensättningens norra glest lagda del och kvinnan i den södra tätt lagda del.

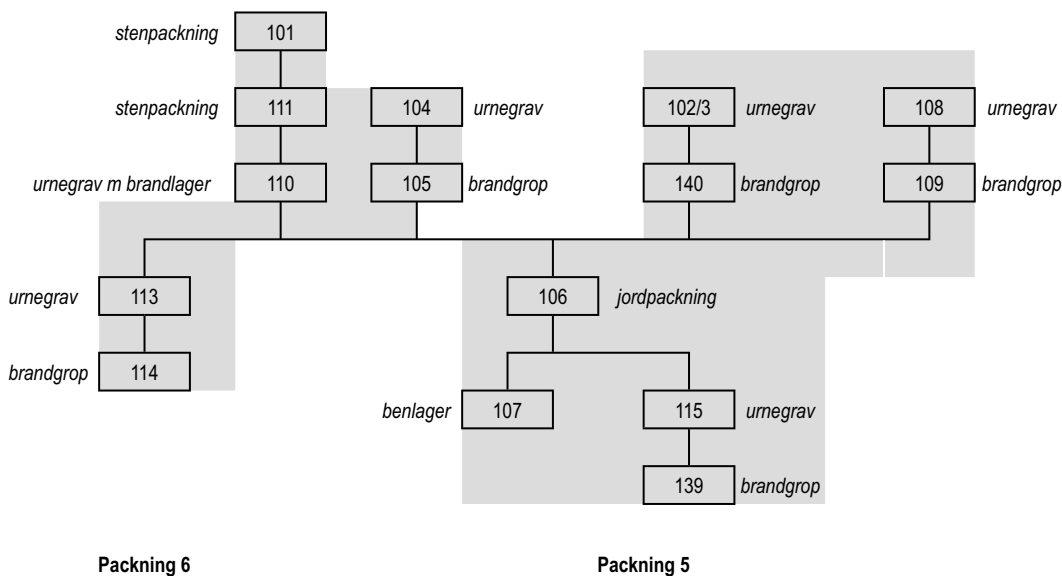
Figur 11. Skillnaden mellan stensättningens packning i N respektive S. Foto mot Ö och SÖ, Ingela Spijkerman.

Lager 107 och 115 i den manliga delen av graven innehöll identifierade fragment från i stort sett alla kroppsregioner och skulle eventuellt kunna utgöra två separata bengömmor med två vuxna individer (18-89 år). Brända ben från dessa lager ^{14}C -daterades. Ben från en urnegrav (fynd 115-1647) kunde dateras till 2070 ± 35 medan ben från ett benlager (fynd 107-1063) kunde dateras till 2015 ± 35 BP. Kalibrerat med två sigma ger det i första fallet en datering till mellan 190 f Kr och 10 e Kr, dvs till förromersk järnålder, period 2-3. I andra fallet ger det en datering till mellan 110 f Kr och 70 e Kr, dvs från förromersk järnålder period 3 till äldre romersk järnålder. De okalibrerade ^{14}C -värdena testades för att utröna om samtidighet kan föreligga mellan två prover med 2 sigmas sannolikhet (jfr Scott et al 2007). Resultatet visar att de daterade bengömmorna i grav två är potentiellt samtida.

Figur 12. Plan över RAÄ 166:2, med packningar och bendepositioner markerade. Skala 1:50.

<p>Stenpackning 5</p> <p>En 1,8-3,1 x 1,3-3,3 m stor och 0,1-0,2 m hög njurformad jorddominerad packning med sten i ett skikt (106) byggdes för att täcka en urnegrav (fyllning 115, nedgrävning 139) och ett benlager (107) med begränsad utsträckning. Genom jordpackningen hade en två urnegravar grävs ned. Urnegraven 102=103 fanns i den stensatta brandgropen 140. Urnegraven 108 fanns i den stensatta brandgropen 109.</p>
<p>Stenpackning 6</p> <p>På marken anlades en brandgrop med tre benkoncentrationer (fyllning 113, nedgrävning 114). Intill den anlades en urnegrav med omgivande brandlager (110). En bit ifrån den anlades en urnegrav under locksten (104), placerad i en stensatt brandgrop (105). Över detta byggdes en 2x2,6 m stor och 0,2-0,3 m hög stenpackning i två skikt (101, 111), där kvarts krossades på ytan innan det andra lagret byggts upp. Packningen är anlagd mot två markfasta block, 0,35x0,7 resp 0,8 x0,8 m stora.</p>

Figur 13. Uppbyggnaden av stensättningen 166:2, i text- och matrisform.

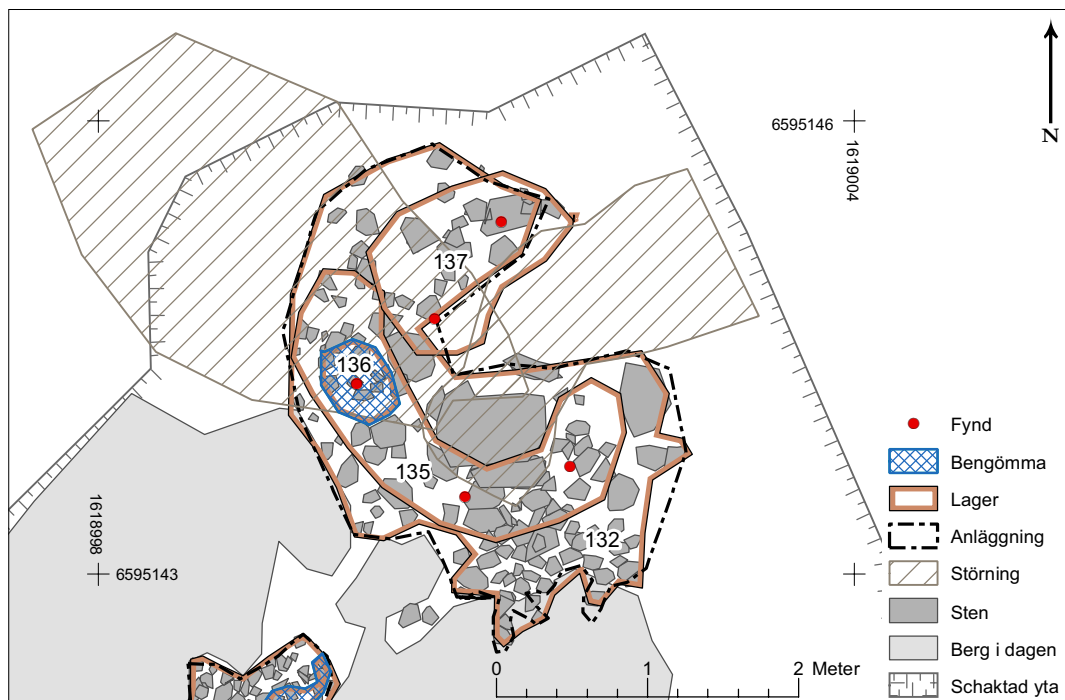
Grav 166:4

Grav 166:4 var inte registrerad i FMIS, men ett centralt placerat block var synligt ovan mark. Efter avtorvning visade sig graven vara en flack rundad stensättning, 2,5x3,5 m stor. Graven framstod som en sammanhängande flerskiktad stenpackning. Graven har i sen tid genomgrävts i NO, varvid ett 0,6x0,7 m stort block har rubbats och spruckit i mindre delar. Sannolikt har det utgjort ett mittblock. Graven var till viss del belägen på berg. I graven fanns bara en bengömma, ett perifert placerat benlager, varför det är rimligt att anta att den ursprungligen rymt flera gömmor.

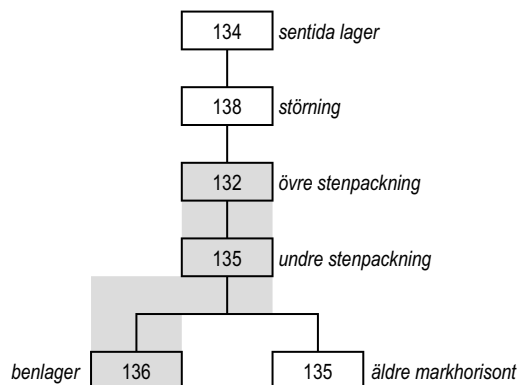
Figur 14. Stensättning 4 under framrensning. I hörnet skymtar grav 1. Foto mot SO av Ingela Spijkerman.

En vuxen 35-64 år gammal man har begravts här. Det finns varken dubletter eller skillnad i ålderbedömning och storlek. Det finns heller ingen avvikelse i förbränning, varför begravningen sannolikt var avsedd för en individ. Utöver benbitar från denne individ påträffades endast en kvartskristall, men inte några delar av urnor. Bränt ben från benlagret i graven gav en datering till $1\ 960 \pm 35$ BC, vilket motsvarar en datering till 50 f Kr fram till 130 e Kr kalibrerat med två sigma. Mannen gravlades alltså här under slutet av förromersk järnålder eller äldre romersk järnålder. Graven är potentiellt samtida ben den ena av gravgömmorna i grav 2, fynd 107-1063 enligt en test av de okalibrerade ^{14}C -värdena som genomfördes.

Figur 15. Plan över RAÄ 166:4, med packningar och bendepositioner markerade. Skala 1:50.

Stenpackning 8
 Graven utgjordes av en sten- och jordpackning i två skikt (132, 135). De var byggda över ett *benlager* (136) och en kulturlagerrest (137). Graven var störd av en nedgrävning (138) som rubbat och spräckt mittblocket. Graven överlagrades av ett jordlager med modernt avfall (134).

Figur 16. Uppbyggnaden av stensättningen 166:4, i text- och matrisform.

Grav 166:3

RAÄ 166:3 är belägen på fastigheten söder om den nu aktuella tomten och omfattas inte av undersökningen. Enligt FMIS utgörs lämningen av en hög, 8 meter i diameter och 0,5 meter hög. Krönet var vid inventeringstillfället kraftigt avplanat. Sedan inventeringen har marken som graven ligger på styckats av och bebyggt. Graven har planats av ytterligare och kan idag skönjas som en 0,1-0,2 meter hög förhöjning i gräsmattan. Förhöjningen är betydligt mindre än 8 meter i diameter. En syrenhäck och ett bostadshus finns nu alldeles intill gravresten.

Diskussion och slutsats

De tre undersökta stensättningarna framstår inte som enhetliga gravar i sin uppbyggnad vare sig enskilt eller sinsemellan. Detta faktum kvarstår även om man förutsätter att delar av gravarna kan ha blivit förstörda och det inte är helheter vi beaktar.

Denna oenhetlighet kan tolkas som att delaktigheten och de enskilda handlingarna i samband med begravningsceremonien har tillmätts större vikt än hur de enskilda benresterna hanterades, var de deponerades och hur graven byggdes upp. En kollektiv handling med utrymme för variation verkar ha varit mer eftersträvsvärd än enhetlighet och en proper överbyggnad.

Inom en och samma grav har flera separata bendepositioner gjorts. Sammansättningen varierar från helt rena och kanske tvättade ben, till ben blandat med bålrester och allt ifrån ett fragment av en urna till hundratals. Det gör att begrepp som urnegrav med stensatt brandgrop/brandlager eller benlager är inte särskilt behjälpliga analysverktyg i det här fallet. Variationerna i bendepositionernas sammansättning är för stor för att gränsdragningen ska bli meningsfull. Vidare är bendepositionerna inte heller genomförda på ett enhetligt sätt. Medan vissa är lagda direkt på marken är andra nedgrävda. Ytterligare andra depositioner har gjorts efter att gravarnas överbyggnad har uppförts.

De stora variationerna i gravarnas uppbyggnad, bengömmornas placering, samt de skiftande tillfällena som bendepositionerna har gjorts (före/efter överbyggnadens uppförande) ger intryck av att flera personer har deltagit i ceremonien, tagit med benrester från bålet och deponerat dem under det att gravens uppfördes. Vad gäller grav 1 skulle stenpackningens disparata utseende kunna bero på att olika personer har byggt gravens olika delar.

Föremål som kan klassificeras som gravgåvor var få om de ens existerade. Kvartskristallerna som påträffats kan utgöra gravgåvor, men kan också ha ingått i någon del av ritualen, liksom den kvarts som krossats över grav 2 i samband med uppförandet av stenpackningen över kvinnograven. Björnklon som påträffades centralt i grav 1 kan vara en rest av ett skinn. I grav 2 återfanns obrända tändar från nöt, vilket inte är helt ovanligt i brandgravar. Det kan röra sig om matoffer till den avlidna eller rester av en ceremoniell måltid i samband med begravningen. I grav 2 var det tydligt att man i ett par fall (bl a deposition 104) hade deponerat eldpåverkad jord innan man satte ner bålrester i form av rena ben och keramik.

En näraliggande parallell till RAÄ 166 finns vid RAÄ 95, där en av de undersökta gravarna rymde både en urnebrandgrop, urnegrav och urnegrav med omgivande sotlager i en och samma grav. Den osteologiska analysen visade att de skilda depositionerna sannolikt var delar av samma individ (Appelgren & Carlsson 2000). Tillsammans med andra numera försvunna gravar (ATA Karta nr 42) har RAÄ 166 och RAÄ 95 förmodligen ett par av flera föregångare till det stora gravfältet RAÄ 94.

Referenser

Litteratur

APPELGREN, KATARINA & CARLSSON, MICHÉL. 2000. *Arkeologisk förundersökning och undersökning. Äldre järnåldersgravar i Viby. Uppland, Sollentuna socken, Viby, Kv Vindruvan 7, Raä 95*. UV Mitt, Rapport 2000:49.

BENNETT, AGNETA. 1987. *Graven – Religiös och social symbol. Strukturer i folkvandringstidens gravskick i Mälardalen*. Theses and papers in North-European archaeology, 18.

FERM, OLLE, JOHANSSON, MATS & RAHMQUIST, SIGURD. 1992. *Det medeltida Sverige. 1 Uppland. 7 Attundaland. Bro, Färingö, Adelsö, Sollentuna*. Riksantikvarieämbetet.

RUDBECK, GUSTAF. 1978. *Fornlämning 99, stensättning. Fornlämning 100, sentida torpbebyggelse. Viby, Sollentuna köping, Uppland. Arkeologisk undersökning 1972*. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer rapport, Uppdragsverksamheten 1978:46.

SCOTT, E. MARIAN, GORDON T. COOK & PHILIP NAYSMITH 2007. *Error and uncertainty in radiocarbon measurements*. Radiocarbon, Vol 49, Nr 2, p 427-44.

VIKSTRAND, PER. 2001. *Gudarnas platser. Förkristna sakrala ortnamn i Mälardalen*. Acta Academiae Regiae Gustavi Adolphi 77, Studier till en svensk ortnamnsatlas, 17.

Arkiv

FMIS, Fornminnesregistret genom FMIS.

ATA - Nr 42 Karta över Gravfält i Ekbacken V och S om landsvägen till Viby gård, Sollentuna sn, Uppland. Upprättad den 20 juni 1928 av G.A. Hellman, R. Lindqvist och E. Bellander. Skala 1: 500.

Tekniska och administrativa uppgifter

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslutsnummer: 431-07-17157
Länsstyrelsens handläggare: Barbro Widbäck
Arkeologikonsults projektnummer: 2148
Uppdragsgivare: Björn Lünig

Belägenhet

Fornlämnings nr: RAÄ 166:1, 2 och 4
Socken: Sollentuna
Landskap: Uppland

Undersökning

Typ av undersökning: Särskild arkeologisk undersökning
Utförandetid: 2007-07-05 till 2008-08-14
Fältarbetstid: 2007-07-16 till 2007-07-27
Projekttyp: Tomtavstyckning

Personal

Projektansvarig: Ingela Spijkerman
Fältarkeologer: Ingela Spijkerman, Ludvig Pappmehl-Dufay,
Mattias Ahlbeck

Rapportansvarig: Ingela Spijkerman
Kartor och planer: Medea Huuva

Förvaring

Fotografier: Arkeologikonsult
Planer: Arkeologikonsult

BILAGA 1. ANLÄGGNINGSBESKRIVNING

RAÄ 166:1

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
118	Gravöverbyggnad, stenpackning	0,2-0,4	Silt m 26-50% sten, 16-25% lera. Mager, väl sorterad, kompakt.	Central del av grav, sist byggda packningen av 4 st packningar. I princip ren lerg silt. Ingen skörbränd sten/solkol. Stenarna verkar vara utvalda, liksom förhållandet jord/sten, trots viss variation. Vissa stenar (ett fåtal) är uppallade av mindre stenar. FÖ enskildad. Vällagd, tät packning, ngt gles i centrala S delen. Saknas sten i 0,4x0,6 m stort område i S: ev störning. Ytterligare ev störning vid berg i dagen mitt framför garageörrama i S. Saknas 2-3 stenar på 0,5x0,2 m stort område i NO. En rubbad sten i SO. FÖ verkar graven vara intakt. Stenstorlek: ensstaka 0,07x0,12, mest 0,2-0,3x0,3-0,4 m.
119	Gravöverbyggnad, stenpackning	0,1-0,3	Sten m 26-50% silt, mager, osorterad, kompakt.	Packningen täcker en bengömma (122) som ligger centralt men med viss förkjutning mot NO, där det finns en liten skreva.
120	Gravöverbyggnad, stenpackning	0,1-0,2	Sten m 26-50% silt, 16-25% lera. Mager, väl sorterad, kompakt.	Stenpackning, 2,5x1,5 m, bestående av ett skikt bitvis kantiga stenar, 0,1-0,3 m stora. I N delen finns en stenfri yta. Under packningen framkom två mörkfärgningar (123 o 124) av vilka den ena sammanföll med den stenfria ytan. Mörkfärgningen innehöll båda lite keramik, varsin bit bränt ben och i 123 även bergskristall, båda tolkas som gravgömmor.
121	Gravöverbyggnad, stenpackning	0,05-0,15	Sten m 26-50% lera, mager, väl sorterad, kompakt.	Män har byggt nedifrån och upp, från väster mot öster, sten, klisten, sten, klisten. Klistenarna framgår ej på inmätning. Mer eller mindre kallmurad, får spetta, bända och vrída upp stenarna. Mkt välbyggd. Tendenser till struktur, 4-6 stenar i linje som mest. Packningen bör ha täckts m jord för att få ned jord mellan stenarna (ett par fingrars bredd). Ej dokumenterat som eget lager utan som del av torv, 0,1-0,2 m tjockt och "rent" jordtäckte under stenarna och blocken ingår. Överlagrar bengömma 130. Klistenar 0,15-0,2 och sten 0,3x0,4x0,4 + upp till 0,5 m.
122	Gravdeponering: benlager	0,5-0,7	Ben m 26-50% silt. Mager, väl sorterad, kompakt.	Rektangulär heterogen stenpackning, som mäter 1,3x0,7-0,9 m och består i S delen av 0,15-0,3 meter stora stenar. Materialet i den N delen är påtagligt skärvtigt (0,05-0,09 m stora stenar) och lätt lagt. I denna del tycks packningen vara anlagd direkt på berget eller på ett tunnt jordtäckte. I hopbyggd i S delen med 120.
123	Gravdeponering: brandlager	0,14	Silt m 16-25% lera, <5% sot. Fet, väl sorterad, kompakt.	Gravdeponering, bengömma. Ben, skalben, stora och små bitar på varandra på mycket litet område. Enstaka kolfragment. Ej färgad jord. Omsorgsfullt lagd, ingen spridning av benen utanför skrevan. Liten skreva strax NO om knallens höjd. NO om det STOR skreva, grusfyllt, som man valt att inte använda.
124	Gravdeponering: benlager	0,03-0,04	Silt m 26-50% lera, 6-15% sten. Mager, osorterad, kompakt.	Lager 123 syntes som en tydlig sotig mörkfärgning som framkom under/vid borttagandet av 119. Fyllningen var homogen och stenfri och så gott som fyndtom. En bit bergskristall och ett par bitar keramik framkom vid handgrävning, vid sällning kom ett benfragment. Nedgrävningen hade skarp kant, skålad form och rundad-plan botten. Kl 123 omges av en stenpackning som utgör undre delen av 119.
125	Gravöverbyggnad, undre stenpackning	0,1-0,25	Sten med 26-50% silt, mager, måttligt sorterad och kompakt.	Sväravgränsad, det är ingen fyllning i en grop, såsom strax intill, utan ett lager. Inget sot, brun till färgen, relativt fyndfattig.
126	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,14	Skarp nedgrävningsskant, jämn lutning på sidan, rundad bottenkant, rund botten.	Är den undre stenpackningen i Ö delen av grav 1. Packningen är gles, ca 1x2 m och består av rel kantiga ca 0,1-0,25 m stora stenar. Gravgömmorna 123 o 124 tyckes nedgrävda i resp anlagda på 125. Fyllningen mellan stenarna utgörs av jus sandig silt.
				Nedgrävning för gravgömma 123. Nedgrävningen hade skarp kant, skålad form och rundad-plan botten.

RAÄ 166:1, forts.

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
128	Gravdeponering: brandlager	0,02-0,05	Silt m 26-50% lera, 6-15% kol, <5% sot. Mager, osorterad, kompakt.	Oregelbunden till oval sotfärgning, bitvis mkt svart, som framkom under 121. Lagret består av lerig silt, var svartbrunt och innehåller ett fåtal kobblar. Vid sällning framkom två bitar bränt ben samt ett tiotal bergskristaller. Tjocklek 0,02-0,05 m, vilar på grusig undergrund.
130	Gravdeponering: brandlager	0,06-0,4	Lera, fet, måttligt sorterad, kompakt.	Otydlig stenstruktur som omgärdar brandlager, sotiga ben. Finns både skärvig och vanlig sten, 0,1-0,2 - 0,2x0,3 m stora. Lagret har sipprat ned i naturligt grus. 1 keramikbit. Brandlager delvis utanför stenarna. Mkt ben.
131	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,14-0,6	Otydlig nedgrävningsskant, jämn lutning på sidan, otydlig bottenkant, plan botten.	Se 130.
133	Kulturlager	0,05-0,15	Lera m 16-25% sten, 6-15% grus och <5% sot och kol. Fet, osorterad och kompakt.	Kulturlager. Stenstorlek 0,07x0,1 - 0,15x0,12 m. Ben och lite keramik. En del skärvig sten. Trodde det kunde vara ett skärvstenslager (slags packning), men materialet verkar vara för varierat. Kan ha tillkommit i samband med gravläggningen, och är i så fall osnygg hantering av materialet. De övriga gravarna har hanterats mer varsamt.

RAÄ 166:2

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
101	Övre stenpackning	0,15-0,2	Sten m 26-50% silt, <5% sot. Mager, väl sorterad, kompakt.	I princip bara sten och silt har valls ut. Stenen är däremot helt olika. Mest 0,08-0,11 - 0,3x0,35 m. Stenpackningen är lagd mot två block. I S 0,35x0,7 m och i V 0,8 x0,8 m, med block om 0,3x0,4m, sticker upp ca 0,15 m innan utgrävning. Något gles utan tecken på inre struktur, sten av blandat slag. Däremot välldigt inifrån och ut, måste grävas utifrån och in för att få bort stenarna.
102	Gravdeponering: urnegrav	0,1	Silt m 16-25% sten, 6-15%, <5% sand. Mager, måttligt sorterad, lucker.	Syntes som en rel otydlig mörkfärgning, oval, med fynd av bränt ben och keramik i ytan. Koncentrationer av keramik i mitten, visade sig senare vara ytan av förmodad urna med ben, se fynd F1 102-886. En distinkt mörkfärgning ca 0,2 m i diameter som ska förstås som fyllningen i en grop avsedd som gravgömma, där 103 utgör mörkfärgningen efter själva urnan. Stensamling i mitten, omgav urnan 103.
103	Gravdeponering: urnegrav/gravvuma	0,15	Silt, fet, väl sorterad, kompakt.	Mörkfärgning, ca 0,2 m i diam, belägen centralt i 102, omgiven av ett antal stenar. Kl 103 representerar sannolikt en gravvuma. Fynden har samliga förts till 102, en del ben och keramik låg spritt över hela 102, men ab-soluta merparten låg inom 103. Urnan föreligger krossad sedan gammalt. Inga skärvar kunde iakttas i ursprungligt läge.
104	Gravdeponering: urnegrav	0,1-0,2	Silt m 26-50% sten o <5% kol. Mager, väl sorterad, lucker.	Funnen vid avtörvning, ben i ytan förhållandevis centralt, 0,2 m i diameter. Man har grävt en grop, klätt insidan av sten, lagt ner en fyllning m silt och sot (tom på ben/keramik) i botten, på det jord innehållande ben + 1 keramikfragment. Benen verkar vara tvättade, inget sotinnehåll. Gropen har fyllts igen och man har lagt en sten över. Sten: 0,1x0,12 m utvalt jämnstora. Lite längre från gömman 0,15-0,25 m. Sten i fyllningen var skorbränd, eldpåverkad.
105	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,1-0,2	Otydlig nedgrävningsskant, vertikal lutning på sidan, rundad bottenkant, plan botten.	Se 104.

RAÄ 166:2, forts.

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
106	Gravöverbyggnad, jord- och stenpackning	0,1-0,2	Silt m 26-50% sten. Mager, väl sorterad, kompakt.	Sväravgränsad jord- och stenpackning, mest jord. Sten i silt 0,07-0,12 m. Enstaka fynd av ben, men det allra mesta ligger i gömmorna.
107	Gravdeponering: benlager	0,05	Silt m 6-15% sten och 6-15% grus.	Kl 107 avser ett område i Ö delen av grav 2, två gravgömmor, med rikligt med brända ben samt lite keramik. Ingen nedgrävning eller tydlig färgning kunde urskiljas, men med tanke på den stora fyndmängden i relation till gravens jordmantel som helhet (106) är det troligt att 107 representerar en förstörd gravgömma allt att benen härstammar från någon av de intilliggande gravgömmorna. Efter rensning framträdde fyra större och en mindre sten vilka ser ut att bilda en "kammare" för en gravgömma precis där benen påträffades, se inmätning.
108	Gravdeponering: urnegrav	0,15	Silt, mager, måttligt sorterad, kompakt.	108 syntes som en lätt mörkfärgning med rikligt med keramik, bildades ett krossat kärl med stora delar av mynningspartier in situ. Gropen var i kl 108 anlagt är stensatt, i likhet med flera andra gravgömmor. Dock saknades svartfärgningen som finns i botten på de andra (dvs UNDER ben-/urnbitarna). Relativt lite ben, ingen kol, mest keramik.
109	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,15	Otydlig nedgrävningsskant, jämn lutning på sidan, otydlig bottenkant, plan botten.	Stensatt grop för urna, se 108.
110	Gravdeponering: urnegrav med brandlager	0,05-0,1	Silt m 16-25% sten, 6-15%grus och <5% sot. Mager, osorterad, kompakt.	Lagret syntes i plan främst som en keramikkoncentration mot gravens mitt. Något mörkare än omgivande lager (106) dock ej tydligt avgränsat. Innehöll en del skärvig sten, grus och silt, samt rikligt med hårt fragmenterad keramik (konc till lagrets övre del) Endast ett litet fragment bränt ben, samt kvartskristall.
111	Undre stenpackning	0,15-0,18	Sten m 26-50% silt, <5% sot. Mager, väl sorterad, kompakt.	111 är det andra lagret i stenpackningen emellan de två markfasta stenarna i graven. Liknar 101 men påbörjade nytt lager när jag fick fram kvarts över en större yta. Kvartsen var koncentrerad till ytan mellan blocken, men framkom på andra sidan träden också. Den fanns även i fyllningen på 111, vilket stärker den itude-lade karaktären i stenpackningen. Innehöll skörbränd sten. Tät och noggrant lagd. Stenstorlek 0,08-0,11-0,3x0,35 m. Den krossade kvartsen verkar vara en del av ceremonien.
113	Gravdeponering: urnegrav	0,18-0,2	Sten, mager, väl sorterad, kompakt.	113 grävdes som EN anläggning eftersom det inledningsvis såg så ut. Efter grävning ser det ut som en anläggning med 3 olika gömmor, en eller flera kremeringar fördelade på 3 olika plåser, dillagda vid samma tillfälle. Man har grävt en grop. Stenen till v på skiss kan vara markfast. Man har lagt kollsot/ben/jord under stenen i N. Har lagt stenen ovanpå. Lagt stenen i Ö. Har lagt gömma framför den, läckt den med stenpackning och därefter gömma nr 1 i hålrummet mellan stenarna. Gömman har täckte med jord som fyllt ut resten av nedgrävningen. Det är stora skillnader i sammansättningen mellan de 3 gömmorna. 1. Ben, kol och lite keramik. Både ben och jord är soigt. 2. Keramik, kol och lite ben. Både ben och jord är soigt. 3. Mycket fragmenterade småben, kol och 1 pyttebit keramik. Keramikens verkar ej ha varit på bål. Mindre stener var klart skörbrända, fragmenterade genom eld. I packning- en var stenarna skärvida. Bensotigheten avviker från resten av gravarna.
114	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,18-0,2	Otydlig nedgrävningsskant, trappstegsliknande lutning på sidan, rundad bottenkant, ojämn botten.	Nedgrävning för gravanläggning, se nr 113.

RAÄ 166:2, forts.

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
115	Gravdeponering: urnegrav	0,15	Bränd lera m 16-25% grus, 6-15% silt resp sten, <5% sot. Mager, väl sorterad, kompakt.	Gravgömmen 115 framkom vid slutrensning av grav 2 och passar väl in i det pärlband av dylika gömmor som påträffats i gravens Ö och N del. 115 skilde sig från de övriga genom sin stora mängd kompakt sammanpressade ben, samt i någon mån avsaknaden av "stenkoning". Nedgrävningen har samma utbredning som fylningen 115 och hade skarpa kanter, skålad form med rund botten. Benen föreföll tvättade och i sållet iakttagts bla ett flertal tänder. Keramiken som påträffats i 115 låg i dess övre del.
139	Nedgrävning för deponering: brandgrop	0,15	Skarp nedgrävningsskant, jämn lutning på sidan, rundad bottenkant, rund botten.	Se 115.
140	Nedgrävning för gravdeponering: brandgrop	0,15	Skarp nedgrävningsskant, jämn lutning på sidan, rundad bottenkant, flat botten.	Stensatt grop för gravurna, stenarna har stöttat urnan.

RAÄ 166:4

Nr	Kontext	Tjocklek, m	Beskrivning	Observationer och tolkning
132	Övre stenpackning	0,1-0,2	Sten m 26-50% lera. Mager, osorterad, kompakt.	KI 132 utgör den något fladdriga och oregelbundna (delvis skadade) övre stenpackningen i graven. Packningen är i S lagd upp mot berget och i N till synes klippt av en senida nedgrävning (tegel, gångjärn etc). I anläggningens förmodade ursprungliga mitt finns ett ca 0,7x0,4 m stort block, kring vilket rel mycket brända ben framkom vid rensning. Blocket kan utgöra mittblock i graven. Bortsett från blocket är stenarna i lagret c 0,1-0,3 m stora med en tendens till mindre stenar närmarst berget i S. Stenarteriet är blandat dvs såväl runda som kantiga stenar, en del klart skärviga.
134	Modernt lager	0,03-0,1	Silt m 26-50% lera, mager, måttligt sorterad, lucker.	134 är ett lager som överlagrar gravens i dess N del. I V delen är det mörkt och luckert och i Ö delen ljusst och kompakt. Innehåller senida fynd som obränt ben, tegel o järmskrot. I NV är lagret 0,03-0,1 m tjockt medan det i NO är betydligt tjockare och verkar ha förstört gravens helt.
135	Undre stenpackning	0,1-0,2	Sten m 16-25% grus, 6-15% sand och <5% silt. Mager, väl sorterad, kompakt.	135 är en bananformad stenpackning som ligger på S sidan och runt det stora blocket i grav 4. Packningen tycks vila på innehållna rikligt med brända ben. Ev har lagret ursprungligen haft en rund form och den nuvarande hästskoformen kan vara ett resultat av störningarna. Stenarna i 135 (ej individuellt inmätta) är mestadels rundade och 0,1-0,2 m stora, enstaka större. Stenarna ligger tätt packade, i synnerhet i lagrets NV del där även benmängden ser ut att vara påfallande stor.
136	Benlager	0,3-0,4	Ben m 26-50% grus, 16-25% sand o <5% silt. Mager, väl sorterad, kompakt.	136 är ett kompakt grusigt benlager som framkommer under NV delen av hästskoformade 135. Lagret 136 mäter 0,6x0,5 m i plan och tycks begränsat åt sidorna av ett antal stenar. KI 136 var mellan 0,03-0,1 m tjockt och bestod av stora mängder bränt ben, samt grus, grov sand och småsten. Gränsen nedåt var synnerligen tydlig. Under 136 vidtar ben- och stenfri silt (=undergrund). Inga kolbitar observerades. Benen förefaller vara tvättade.
137	Kulturlagerrest, markhorisont	0,03-0,05	Silt m <5% lera resp sot. Mager, osorterad, kompakt.	Kulturlagerrest. Lagret liknar undergrunden i sin sammansättning men i det finns spridda förekomster av enstaka ben- och kolbitar. Lite sotigt. Svaravgränsat. Kan bäst beskrivas som en trampad yta eller markhorisont.
138	Störning, lerfylld nedgrävning	-	Lera, osorterad, kompakt.	Störning. Nedgrävning som fylld med lera, varvid det ev mittblocket rubbats och två mindre bitar spruckit loss.

BILAGA 2. FYNDLISTA

Nr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Material	Del	Antal	Vikt g	Beskrivning	Övrigt
100	504	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	8,90		
100	504	2	Råmaterial	Kvarts		1	8,80	Kristall	
100	516	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	9,90		
100	517	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	2	8,30		
100	518	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	2,50		
100	519	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	19,70		
101	898	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	8,40		
102	886	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	238	1 020,10		238 fragment om 1020,1 g, varav 5 st bottendelar om 33,8 g (2 med passning) , 2 raka bukdelar med botten om 64,1 g, 3 st raka bukdelar om 11,3 g och 3 skulderdelar om 98,5 g.
102	886	2	Råmaterial	Kvarts		1	0,50	Kristall	
104	963	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1			
104	963	1	Fynd			1			
106	1 074	1	Råmaterial	Kvarts		2	4,50	Kristall	
106	1 075	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	3,00		
106	1 657	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	5	28,80		
107	1 001	1	Råmaterial	Kvarts		1	1,00	Kristall	
107	1 063	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	9	80,60		9 keramikfragment, varav den ena mycket tjock bottenbit om 27,7 g.
108	1 002	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	52	504,50		52 keramikfragment om 504,5 g. Varav 1 botten om 3,9 g, 2 mynningsbitar med passning om 67,8 g, 2 mynningsbitar utan passning 34,5 g, 10 bukdelar om 171,7 g.
110	1 073	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	162	698,00		
110	1 073	2	Råmaterial	Kvarts		1	3,50	Kristall	
111	1 212	1	Råmaterial	Kvarts		2	21,00		
111	1 213	1	Råmaterial	Kvarts		1	687,50		
111	1 214	1	Råmaterial	Kvarts		1	4,50		
111	1 215	1	Råmaterial	Kvarts		1	67,00		
111	1 216	1	Råmaterial	Kvarts		2	32,00		
111	1 217	1	Råmaterial	Kvarts		3	25,30		
111	1 218	1	Råmaterial	Kvarts		1	14,60		
111	1 219	1	Råmaterial	Kvarts		5	68,90		
111	1 220	1	Råmaterial	Kvarts		4	154,70		
111	1 221	1	Råmaterial	Kvarts		1	31,30		
111	1 222	1	Råmaterial	Kvarts		3	208,60		
111	1 223	1	Råmaterial	Kvarts		2	70,00		
111	1 224	1	Råmaterial	Kvarts		1	56,00		
111	1 225	1	Råmaterial	Kvarts		1	7,70		
111	1 469	1	Råmaterial	Kvarts		72	1 701,20		
111	1 472	1	Råmaterial	Kvarts		10	106,50		
113	1 580	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	58	71,30		
113	1 581	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	13	13,60		

Nr	Delnr	Fyndnr	Objekt	Material	Del	Antal	Vikt g	Beskrivning	Övrigt
115	1 647	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	5	46,40		
119	3 554	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	3,00		
123	3 261	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	3	6,00		
123	3 261	2	Råmaterial	Kvarts		2	4,20	Kristall	
124	3 266	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	3	12,30		
128	4 151	1	Råmaterial	Kvarts		9	3,30	Kristall	
130	4 818	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	1	3,00		
133	4 893	1	Urna	Keramik	Skärva, odef.	3	8,50		
133	4 893	2	Råmaterial	Kvarts		1	1,09	Kristall	
136	5 108	1	Råmaterial	Kvarts		1	0,50	Kristall	

BILAGA 3. ¹⁴C-RESULTAT

UPPSALA
UNIVERSITET

Uppsala 2008-06-04

Ingela Spijkerman
Arkeologikonsult
Box 466
194 04 UPPLANDS-VÄSBY

Ångströmlaboratoriet Tandlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 – 471 30 59

Telefax:
018 – 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Resultat av ¹⁴C datering av brända ben från Sollentuna sn, RAÄ 166.

Förbehandling av brända ben:

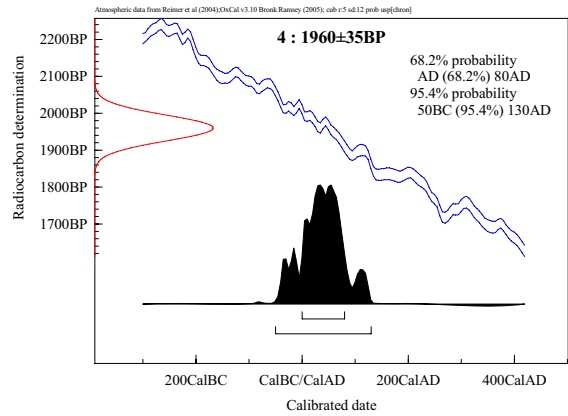
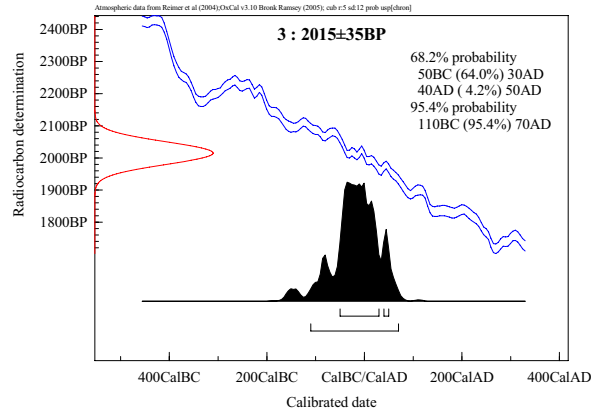
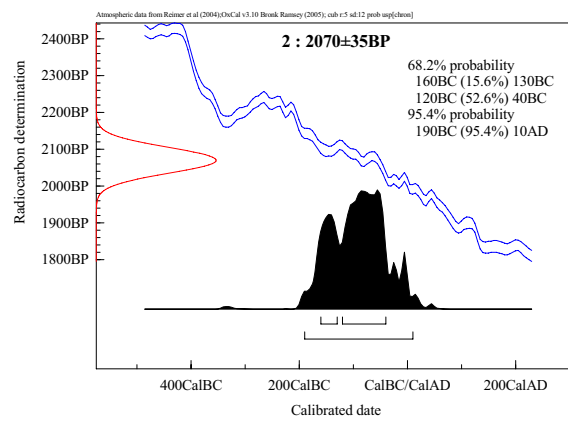
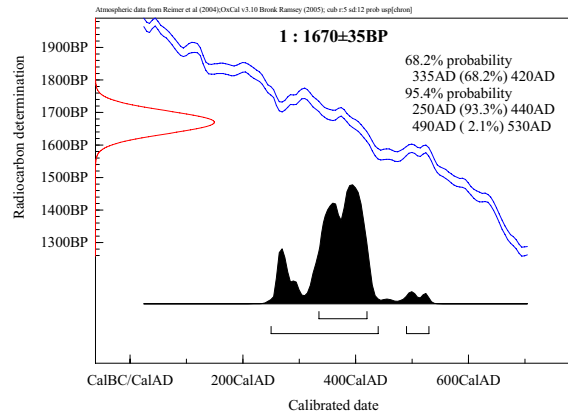
1. 1,5 % NaOCl tillsatt till det rengjorda och krossade benprovet och blandningen fick stå i rumstemperatur i 48 timmar.
2. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten.
3. 1M HAc tillsatt till provet och blandningen i rumstemperatur i 24 timmar.
4. Provet tvättat till neutral i avjoniserat vatten och intorkat.
5. Lakning med 6 M HCl och den erhållna CO₂-gasen grafteras därefter Fe-katalytiskt före acceleratormätningen av ¹⁴C-innehållet.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C ‰ PDB	¹⁴ C ålder BP
Ua-35956	Viby 122-3148	-20,8	1 670 ± 35
Ua-35957	Viby 115-1647	-24,9	2 070 ± 35
Ua-35958	Viby 107-1063	-27,3	2 015 ± 35
Ua-35959	Viby 136-5108	-25,6	1 960 ± 35

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Osteologisk analys av tre brandgravar från järnålder

Uppland, Sollentuna socken, Viby, RAÄ 166
Av Agneta Ohlsson 2007

MATERIAL och METOD

Totalt bestod materialet av 2367 gram brända ben. Framförallt har fragment av Människa (*Homo sapiens*) identifierats. Sammanlagt har 479 gram d v s 20,2 % av materialet kunnat identifieras. Sammanlagt har 659 fragment av människa kunnat identifieras till benslag, 477,8 gram. Utöver fragment av människa från Grav 1 har en Björnklo (*Ursus arctos*, *phalanx III*, vikt 1,2 gram) identifierats. I Grav 2 återfanns dessutom 37,2 gram obrända tänder från nötboskap (*Bos taurus*). Förekomst av obrända tänder, är inte helt ovanligt i brandgravar. Ofta har det diskuterats om det är fråga om matoffer till den avlidna eller kanske rester av en ceremoniell måltid i samband med begravningen.

Till största delen utgjordes det oidentifierade fragment av långa rörben. Materialet i samtliga gravar var väl förbränt och fragmenten utgjordes av mellan 1-3 cm stora delar (främst förekommande storlek på fragmenten var 1-1,5 cm). Benen har med stor sannolikhet blivit krossade. Fragment från spongiösa och porösa delar i skelettet förekommer sparsamt, vilka utgör de delar som lättast smulas sönder och till benmjöl om de krossas.

Åldersbedömningen på individerna (endast vuxna individer har identifierats) har avgjorts efter graden av skalltakets sutursammanväxning (Bukistra & Ubelaker 1994) samt på skalltaksfragmentens utveckling efter Gejvalls metod (opubl.). Gejvalls metod ger en ganska grov bedömning av åldern med vida åldersintervall som resultat. Detta på grund av att kranieväggens utveckling kan variera stort hos individer. Metoden bygger på tre olika variabler i skalltakets uppbyggnad: skallsömmarnas (*suturer*) grad av sammanväxning, det porösa mittskiktets (*diploë*) omfattning samt tjockleken på det inre och yttre kompakta skikten (*tabula interna* och *externa*).

De vuxna individerna delas efter bedömning in i olika åldersgrupper: *adultus* = 18-44 år, *maturus* = 35-64 år och *senilis* = 50-89 år (Sigvallius 1994). I vissa fall går det endast att avgöra att det är en vuxen individ. Bedömningen i åldersintervall blir att individen är någonstans mellan 18 och 89 år. Den lägsta gränsen är satt efter den ålder då ett skelettet tidigast kan anses vara fullt utvecklat. Den övre gränsen är en teoretisk gräns för högsta livslängd. Vid tveksamma fall finns dessutom en överlappning mellan de olika grupperna. De delar av skalltaget som använts är främst hjässbenen (*ossa parietalae*), och i vissa fall har pannbenet (*os frontale*) använts.

Det kroppsdelar som registrerats och som använts för könsbedömning utgörs enbart av kraniefragment, framförallt pannbenet (*os frontale*) och nackbenet (*os occipitale*). Bedömningen har främst gjorts efter gradering av ögonbrynsbågen (*glabella*) och ögonhålans övre kant (*margo supra orbitale*) (efter Bukistra & Ubelaker 1994).

Tabell 1. Gravar, total vikt och identifierad vikt.

Grav	vikt (g)	id vikt (g)	id vikt (%)
1	389,85	95,45	24,5
2	955,35	184	19,3
4	1022	198,35	19,4

Tabell 2. Ålder och könsbedömning.

Grav	Individ 1	Individ 2	Djur
1	kvinnor 35-64 år		Björn
2	man 35-64 år	kvinnor 18-64 år	Nöt (obrönt)
4	man 35-64 år		

RESULTAT och DISKUSSION

I Grav 4 förefaller benen vara koncentrerade till en bengömma medan grav 1 och 2 har en mer komplex gravnedläggning. Den osteologiska analysen är därav fördelad på ett större antal kontexter för ovan nämnda gravar. Angående kontext 113 finns ingen osteologisk bedömning som kan påvisa att flera individer skulle vara begravda här. En av de tre inmätningarna i kontexten avviker dock genom att innehålla mer kol. Förklaring till detta kan vara ett det rör sig om benrester från gravbålet som inte förflyttats.

Grav 1.

En vuxen kvinna i åldersgruppen matusus (35-64 år) har begravts här. Materialet från graven var förhållandevis litet och det finns inga fragment som tyder på att det skulle finnas fler individer begravda här. Det finns varken dubletter som kan påvisa att det är fler individer och ingen storleksskillnad kan urskiljas. Inte heller har olika åldersbedömningar erhållits och förbränningen är den samma för alla kontexter.

Grav 2.

Här har åtminstone en vuxen man i åldersgruppen matusus (35- 64 år) begravts. Graven innehåller dock 10 särskilda kontexter med fyra till elva inmätningar av brända ben. Många av fyndigheterna har innehållit mycket liten mängd ben, vilket i många fall inneburit att inga identifierbara fragment återfunnits. I några fall har det gått att konstatera att det finns fragment från en vuxen individ. Inga dubletter och inga avvikande ålderbedömningar kan fastställa att det finns mer än en individ i graven. I en kontext (104:963) har dock mått för könsbedömning gett resultat som hänvisar till kvinna. Därtill har ett kraniefragment i Kontext (111:1398) bekräftat bedömningen, dock är fragmentet litet och hade inte ensamt kunnat stå för bedömningen. Dessutom identifieras fragment av Skenben (*tibia*) som är slankare än övriga fragment. Sammantaget bedöms graven innehålla minst två individer, (en man i åldersgruppen matusus och en kvinna i åldersgruppen adultus-matusus), bedömningen dock med viss reservation.

Individ 1 – man: kontext 102, 106, 107, 108 och 115 tillhör rimligtvis samma begravning och individ fördelad, över flera bengömmor. Kontext 107 och kontext 115 innehåller identifierade fragment från i stort sett all kroppsregioner, och skulle eventuellt kunna utgöra två separata bengömmor med två vuxna individer (18-89 år). Emellertid har det inte funnits fragment för att kunna utföra könsbedömning. Övriga kontexter innehåller främst delar från kranium, och skulle kunna vara rester från gravbål. Såsom ovan nämns finns det dock ingen osteologisk bekräftelse på att det kan finnas fler än två individer i graven.

Individ 2 – kvinna: kontext 101, 104, 111, och 113 tillhör sannolikt samma begravning, och individ, med bengömma och rester av gravbål.

Tabell 3. Kontexter och kroppsregioner.

Kontext	Kroppsregion
101	Kranium
104	Hela
111	Kranium + nedre
113	Övre
102	Övre
106	Kranium
107	Hela
115	Hela

Grav 4.

En vuxen man i åldersgruppen matorus (35-64 år) har begravts här. Här finns varken dubletter eller skillnad i ålderbedömning. Ingen storleksskillnad och ingen avvikelse i förbränning har observerats. Således finns inga bevis för att begravningen skulle vara avsedd för mer än en individ.

REFERENSER

Bukistra, J, E & Ubelaker, D, H 1994. *Standards for Data Collection from Human Skeletal Remains*. Arkansas Archeological Survey Research Series no. 44. Arkansas.

Gejvall, N.-G. (1948) Benbestämningar. I: Sahlström och Gejvall: *Gravfältet på Kyrkbacken i Horns socken, Västergötland*. KVHAA 60:2, 1948

Sigvallius, B. (1994): *Funeral Pyres. Iron Age Cremations from North Spånga*. Thesis and Papers in Osteology I. Stockholms Universitet.

Grav	Lager	Fnr	Art	Ålder	Kön	Frag	Vikt (g)	Benslag	Vikt obr.	Övrigt
1	118	3264	Människa (Homo sapiens)	obest	obest	1	3,2	Lårben 1 fr. (femur diafys)		
1	118	3264	oidentifierat				0,7			
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)	35-64	obest	30	16,5	Skalltak 30 fr. (calvarium)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			4	2,3	Kranium 4 fr. (processus mastoideus 3 fr, zygomaticum sin 1 fr.)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			1	0,6	Underkäke 1 fr. (mandibula med alveoler)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			1	0,6	Överkäke 1 fr. (maxilla med alveoler)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			2	3	Överarmsben 2 fr. (humerus diafys 1 fr, trochlea humeri 1 fr.)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			2	1,5	Strålben 2 fr. (radius diafys i fr, proximal 1 fr.)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			2	3,1	Armbågsben 2 fr. (ulna diafys)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			1	1,5	Lårben 1 fr. (femur diafys)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			2	9,1	Skenben 2 fr. (tibia diafys)		
1	122	3148	Människa (Homo sapiens)			1	1	Mellanfotsben 1 fr. (metatarsal, caput mt I)		
1	122	3148	Björn (Ursus arctos)			1	1,2	Klo 1 fr. (phalanx III)		
1	122	3148	oidentifierat				110			
1	124	3266	oidentifierat				0,4			
1	128	4151	oidentifierat				0,3			
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)			83	42,2	Skalltak 83 fr. (calvarium)		Små bitar av kol bland benen, väl förbränt.
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)	35-64	kvinn	2	2,5	Kranium 2 fr. (frontale 1fr, occipitale 1 fr)		margo supra orbitale - grad 2, mått på occipitale 11mm
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)			2	0,5	Tänder 2 fr. (dentes, rötter)		
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)			2	4	Lårben 2 fr. (femur diafys)		
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)			1	1	Skenben 1 fr. (tibia diafys)		
1	130	4817	Människa (Homo sapiens)			1	0,35	Överarmsben 1 fr. (humerus distal, throclea)		
1	130	4817	oidentifierat				180			
1	133	4892	Människa (Homo sapiens)			3	1,3	Skalltak 3 fr. (calvarium)		
1	133	4892	oidentifierat				3			
2	100	504	oidentifierat djurben				0,7			
2	100	505	oidentifierat				0,35			
2	100	506	oidentifierat				0,55			

Grav	Lager	Fnr	Art	Ålder	Kön	Frag	Vikt (g)	Benslag	Vikt obr.	Övrigt
2	100	516	oidentifierat				2,2			Rörbensfragment möjli- gen tibia
2	101	897	Människa (Homo sapiens)	18-89	obest		4,8	Skalltak 9 fr. (calvarium)		
2	101	897	Människa (Homo sapiens)				2,5	Kranium 4 fr. (temporale r fr, cranium 2 fr.)		
2	101	897	oidentifierat				12,5			
2	101	898	oidentifierat				0,3			
2	102	886	Människa (Homo sapiens)			77	42,2	Skalltak 77 fr. (calvarium)		
2	102	886	Människa (Homo sapiens)	35-64	man	5	2,7	Kranium 5 fr. (frontale dx 1 fr, cranium 4 fr.)		margo supra orbitale- grad 4
2	102	886	Människa (Homo sapiens)			3	1	Tänder 3 fr. (dentes, rötter)		
2	102	886	Människa (Homo sapiens)			2	1	Finger/tåben 2 fr (phalanx I)		
2	102	886	oidentifierat				60			
2	104	963	Människa (Homo sapiens)			18	4,2	Skalltak 18 fr. (calvarium)		
2	104	963	Människa (Homo sapiens)	18-64	kvinn	5	6,7	Kranium 5 fr. (temporale sin 1 fr, pars petrosa 1 fr, processus mastoideus 1 fr, cranium 2 fr.)		Mått på occipitale - 11 mm
2	104	963	Människa (Homo sapiens)			1	0,4	Ryggrad 1fr. (vertebrae lum- bales)		
2	104	963	Människa (Homo sapiens)			5	8,5	Lårben 5 fr. (femur diafys)		
2	104	963	oidentifierat				55			
2	106	1062	Människa (Homo sapiens)	18-89	obest	5	2,3	Skalltak 5 fr (calvarium)		
2	106	1062	Människa (Homo sapiens)			2	2,2	Kranium 2 fr (temporale: fos- sa mandibulae, porus et metus acusticus)		
2	106	1062	oidentifierat				10			
2	106	1657	oidentifierat				0,5			
2	106	1074	oidentifierat				3,5			
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			10	3,7	Skalltak 10 fr (calvarium)		
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			3	1,4	Kranium 3 fr (pars petrosa 2 fr, cranium 1 fr.)		
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)	18-89		1	0,1	Tand 1 fr (dens, rot)		sluten rotkanal
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			2	0,6	Revben 2 fr (costa)		
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			1	0,5	Skulderblad 1 fr. (scapula)		
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			1	2,2	Skenben 1 fr (tibia diafys)		

Grav	Lager	Fnr	Art	Ålder	Kön	Frag	Vikt (g)	Benslag	Vikt obr.	Övrigt
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			2	2,5	Vadben 2 fr. (fibula diafys)		
2	107	1063	Människa (Homo sapiens)			2	5,3	Lårben 2 fr (femur diafys)		
2	107	1063	oidentifierat				70			
2	108	1002	oidentifierat				12,2			Rörbensfragment
2	111	1397	Nöt (Bos taurus)			2		Tänder 2 nästan hela (dentes M1 + M2)	37,2	Vuxet djur
2	111	1398	Människa (Homo sapiens)			5	4,2	Skalltak 5 fr (calvarium)		
2	111	1398	Människa (Homo sapiens)	18-89	Kvinnan?	1	0,5	Kranium 1 fr (frontale)		Margo supra orbitale - vass - grad 1-2 dock mycket litet frag
2	111	1398	oidentifierat				5,5			
2	111	1399	oidentifierat				1,4			
2	111	1468	oidentifierat				0,3			
2	111	1470	Människa (Homo sapiens)			1	0,4	Kranium 1 fr (cranium)		
2	111	1470	oidentifierat				0,7			
2	111	1471	Människa (Homo sapiens)			1	3	Skenben 1 fr. (tibia diafys)		
2	111	1471	oidentifierat				4,1			
2	113	1580	oidentifierat				2,25			
2	113	1581	Människa (Homo sapiens)	18-89	obest	4	2,1	Skalltak 4 fr (calvarium)		
2	113	1581	Människa (Homo sapiens)			4	1,5	Kranium 4 fr (frontale 1 fr, cranium 3 fr.)		
2	113	1581	Människa (Homo sapiens)			2	0,5	Finger/tåben 2 fr (phalanx manus I 1 fr, phalanx III 1 fr.)		
2	113	1581	oidentifierat				13			
2	113	1638	Människa (Homo sapiens)			1	0,2	Skalltak 1 fr (calvarium)		Sotigt!
2	113	1638	Människa (Homo sapiens)			1	0,5	1:a halskotan 1 fr (atlas, dens axis)		
2	113	1638	Människa (Homo sapiens)			1	0,3	Bröstkota 1 fr (vertebrae thoracalis)		
2	113	1638	Människa (Homo sapiens)			1	0,2	Tand 1fr (dens, rot)		Trång rotkanal
2	113	1638	oidentifierat				6,3			
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)	18-64	obest		38	Skalltak 88 fr. (calvarium)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			88	8,6	Kranium 13 fr. (temporale 3 fr, pars petrosa 6 fr, frontale 1 fr, zygomaticum 1 fr, cranium 2 fr.)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			13	3,8	Underkäke 5 fr. (mandibula med alveoler)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			6	1,5	Tänder 8 fr. (dentes, rötter)		Rotkanalen är sluten och ganska trång

Grav	Lager	Fnr	Art	Ålder	Kön	Frag	Vikt (g)	Benslag	Vikt obr.	Övrigt
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			8	2	Revben 1 fr. (costa)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			1	0,4	Mellanhandsben 1 fr. (metacarpal caput)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			1	8,8	Lårben 2 fr. (femur diafys, samma bit)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			2	1,1	Knäskål 1 fr. (patella)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			5	10	Skenben 5 fr. (tibia diafys)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			1	1	Vadben 1 fr. (fibula diafys)		
2	115	1647	Människa (Homo sapiens)			1	0,6	Fingerben 1 fr. (phalanx I)		
2	115	1647	oidentifierat				510			
4	135	5109	Människa (Homo sapiens)	18-89	obest	19	8,5	Skalltak 19 fr. (calvarium)		
4	135	5109	Människa (Homo sapiens)			1	3,2	Lårben 1 fr. (femur diafys)		
4	135	5109	Människa (Homo sapiens)			5	13,5	Skenben 5 fr. (tibia diafys)		
4	135	5109	oidentifierat				67			
4	135	5110	Människa (Homo sapiens)			12	12,5	Skalltak 12 fr (calvarium)		
4	135	5110	oidentifierat				4			
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)	35-64	man	90	54	Skalltak 90 fr. (calvarium)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			26	27,3	Kranium 26 fr. (zygomaticum sin 1 fr,) temporale 1 fr, temporale med fossa mandibulae sin 1 fr dx 1 fr, proc styloideus 2 fr, proc zygomaticum 2 fr, pars petrosa 5 fr, proc mastoideus sin1 fr, porus et metus acusticus 1 fr.) frontale 1 fr, occipitale 2 fr.)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			2	2,1	Underkäke 1 fr. (mandibula med alveoler)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			3	2,3	Överkäke 3 fr. (maxilla med alveoler)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			20	13,2	Ryggrad 20 fr. (atlas 1 fr, vertebrae cervicalis 4 fr, vertebrae thoracalis 1 fr, vertebrae lumbales 8 fr, ospec vertebrae 6 fr.)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			18	7,6	Revben 18 fr. (costa)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			2	4	Skulderblad 2 fr. (scapula sin + dx)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			2	1,8	Överarmsben 2 fr. (humerus diafys)		

Grav	Lager	Fnr	Art	Ålder	Kön	Frag	Vikt (g)	Benslag	Vikt obr.	Övrigt
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			2	1,5	Armbågsben 2 fr. (ulna proximal 1 fr, diafys 1 fr.)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			13	43	Lårben 13 fr. (femur diafys)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			3	4,2	Skenben 3 fr. (tibia diafys)		
4	136	5108	Människa (Homo sapiens)			1	0,5	Fingerben 1 fr. (phalanx I)		
4	136	5108	oidentifierat				747,7			
4	137	5269	Människa (Homo sapiens)	18-89	obest	1	0,6	Skalltak 1 fr (calvarium)		
4	137	5269	Människa (Homo sapiens)			1	0,15	Tand 1 fr. (dens, rot)		
4	137	5269	oidentifierat				0,5			
4	137	5270	Människa (Homo sapiens)			3	0,7	Kranium 3 fr (cranium)		
4	137	5270	oidentifierat				1,65			

Arkeologikonsult Tel 08-590 840 41
Box 466 Fax 08-590 725 41
194 04 Upplands Väsby www.arkeologikonsult.se

Rapporter från Arkeologikonsult 2008:2148